Ulkoasiainministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2016-01322

POL-30 Lee Stefan(UM) 15.11.2016

Asia
Ulkoasiainneuvosto 14.11.2016;yhteenvetoraportti

Kokous
Ulkoasiainneuvosto 14.11.2016 - 14.11.2016

Keskustelussa huoli Turkin kehityksen suunnasta oli yhteinen. EU:n yhtenäisyyttä reaktioissa ja viestinnässä pidettiin ensiarvoisen tärkeänä. Valtaosa jäsenmaista piti dialogin jatkamista keskeisenä, Turkki on liian merkittävä menetettäväksi. Kuolemanrangaistuksen osalta todettiin, että sen uudelleen käyttöönotto Turkissa merkitsisi jäsenyysprosessin päättymistä. Pohdittiin myös EU:n vaikuttamiskeinoja.

Keskusteltiin Itäisestä kumppanuudesta ja valmistautumisesta vuoden päästä marraskuussa pidettävään huippukokoukseen ja hyväksyttiin päätelmät. Jäsenmaat antoivat vahvan tukensa IK-politiikalle ja puheenvuoroissa toistui vaatimus EU:n omien lupausten täyttämisestä liittyen erityisesti Ukrainan ja Georgian viisumivapauksiin.

Turvallisuutta ja puolustusta käsiteltiin myönteiseen sävyyn ja hyväksyttiin päätelmät EU:n globaalistrategian toimeenpanosta turvallisuuden ja puolustuksen alalla, joissa toivotettiin tervetulleeksi KE:n toimeenpanosuunnitelma ja vahvistettiin EU:n tavoitetaso. Todettiin, että EU:n tulee tehdä enemmän turvallisuuden ja puolustuksen eteen. Peräänkuulutettiin EU:n ja Naton toiminnan täydentävyyttä. Toisaalta painotettiin, että vahva EU on myös Naton etu. Osa jäsenmaista painotti yhtäältä taloudellista panostusta puolustukseen, toisaalta komission välineiden hyödyntämistä puolustuksen alalla. EU:n strateginen autonomia korostui ennen muuta kumppaniyhteistyön kehyksessä. Askeleet EU:n kriisinhallintarakenteiden kehittämiseksi todettiin tervetulleiksi. Kriisinhallinnan osalta nousivat esiin myös rakenteiden kehittäminen ja taisteluosastot. Siviilikriisinhallinnalta toivottiin nopeampaa reagointia koko konfliktisyklin aikana sekä prioriteettien määrittämistä. Pysyvän rakenteellisen yhteistyön toivottiin olevan avoin kaikille jäsenmaille. Myös puolustusteollisuus ja EDAP olivat esillä.

Lounaskeskustelussa vain ministerien kokoonpanossa käsiteltiin eteläistä naapurustoa sekä sen lähialueita.

Hyväksyttiin päätelmät Iranista ja neuvottelumandaatti EU-Azerbaidzhan-sopimusta varten sekä laajennettiin Syyria-pakotteiden henkilölistaa.

1. Turkki

Jäsenmaiden tilannearvio oli pääosin yhtenevä, vaikka puheenvuorojen painotuksissa oli eroja. Turkin kehityssuunnasta on huoli ja tämä entisestään korostunut viime viikkojen oppositiopidätysten ja mediaan kohdistuneiden toimien myötä. Myös EU:n vastainen retoriikka on entisestään lisääntynyt. Jäsenmaat painottivat, että EU:n on oltava selkeä viesteissään; demokratiaa, perusoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta on noudatettava. EU-yhtenäisyys on ensiarvoisen tärkeää.

Valtaosa maista piti dialogin ylläpitämistä tärkeänä. Viestintäkanavat on pidettävä auki. Turkki on liian tärkeä kumppani menetettäväksi. Useat maat viittasivat puheenvuorossaan kuolemanrangaistuskysymykseen. Moni maista piti mahdollista kuolemanrangaistuksen uudelleen käyttöön ottoa "punaisena viivana", se merkitsisi liittymisneuvotteluiden päättymistä.

Kurdikysymyksen osalta todettiin huolestuttavana muun muassa se, että Turkin hallinto näyttää rinnastavan oppositiopuolue HDP:n yhä enemmän PKK:hon. Samalla painotettiin myös paluuta rauhanprosessiin PKK:n kanssa. Useissa huomioissa esiin nousi lisäksi Turkin keskeinen rooli alueella. Lisäksi kiinnitettiin huomiota EU-Turkki-julkilausuman toimeenpanoon, jonka merkitystä useimmat painottivat keskeisenä.

Suomi kertoi yhteyksistään Turkin johtoon ja totesi pitävänsä EU28:n 8.11. antamaa yhteistä lausuntoa hyvänä ja tasapainoisena. Turkin kanssa on tehtävä yhteistyötä, mutta tarvitaan strategisempaa lähestymistapaa. EU ja Turkki tarvitsevat toisiaan. Jäsenyysprosessi on keskeinen, suhdekehys. On rajoja, joiden ylittämistä EU ei voi hyväksyä ja joista täytyy kommunikoida selvästi. On oltava kärsivällinen ja muistettava Turkin rooli myös alueella.

2. Itäinen kumppanuus

Keskustelussa käytiin läpi Itäisen kumppanuuden politiikka sekä kahdenvälisten suhteiden tilanne itäisten kumppanimaiden kanssa. Puheenvuoroissa kiitettiin IK:n nostamista UAN-agendalle ja annettiin tuki IK-politiikalle. Moni kiirehti viisumivapauksien myöntämistä Georgialle ja Ukrainalle. Maiden todettiin täyttäneen EU:n vaatimukset ja EU:n olisi uskottavuutensakin vuoksi tärkeää saattaa asia päätökseen. Myös Ukrainan DCFTA:n ratifiointi oli esillä.

Poliittinen ja taloudellinen tuki uudistuksille todettiin välttämättömäksi. Useassa puheenvuorossa nostettiin esille strategisen viestinnän merkitys. Korostettiin sitä, että EU-tuen pitää edesauttaa kansalaisten elämän kohentumista ja toisaalta kansalaisten pitää tietää, mitä EU tekee ja saa aikaan. Muutamassa puheenvuorossa esitettiin tunnustus ja odotukset Saksalle ja Ranskalle liittyen Normandia-prosessiin ja Minskin sopimuksen toteuttamiseksi laadittavan tiekartan toteuttamiseen.

Ilman keskustelua hyväksyttiin päätelmät, joissa käydään läpi Riian huippukokouksessa 2015 sovitut neljä prioriteettialuetta (hyvä hallinto, liikkuvuus ja ihmisten välisten yhteyksien lisääminen, markkinamahdollisuuksien kehittäminen sekä energiaturvallisuuden varmistaminen). Keskeistä ovat uudistukset ja niiden implementointi. Esillä on vahvasti ollut myös viestintä – sekä kumppanimaiden kansalaisille Itäisen kumppanuudesta että strateginen viestintä.

3. Eteläinen naapurusto

Lounaskeskustelussa vain ministerien kokoonpanossa käsiteltiin eteläistä naapurustoa sekä sen lähialueita.

4. Turvallisuus ja puolustus: ulko- ja puolustusministerien yhteisistunto

Annettiin päätelmät EU:n globaalistrategian toimeenpanosta turvallisuuden ja puolustuksen alalla. Päätelmissä todetaan turvallisuusympäristön muutoksen vaativan vahvaa EU:ta, joka kykenee edistämään rauhaa ja huolehtimaan kansalaisten turvallisuudesta. Päätelmissä vahvistetaan EU:n tavoitetaso kriisinhallinnan, kumppanien tukemisen ja Euroopan suojelun alalla, ja toivotetaan tervetulleeksi korkean edustajan turvallisuuden ja puolustuksen toimeenpanosuunnitelma.. Suuntaviivoja annetaan niin siviili- kuin sotilaallisen kriisinhallinnan ja puolustusyhteistyön kehittämiselle. Lisäksi päätelmät sisältävät käytännön toimenpide-esityksiä ja prosessin jatkoaskeleet. Päätelmissä korostuu EU:n kyky toimia tiiviissä yhteistyössä kumppanien kanssa ja tarvittaessa itsenäisesti. EU:n ja Naton toiminnan täydentävyys on keskeinen teema.

Keskustelussa päätelmiä kiiteltiin tasapainoisiksi. Moni painotti, että työn on jatkuttava päätelmien jälkeenkin. Moni korosti, että EU voi tehdä enemmän turvallisuuden ja puolustuksen hyväksi ja että myös kansalaiset odottavat tätä. EU:n ja Naton suhdetta kommentoitiin useimmissa puheenvuoroissa. Naton rooli yhteisessä puolustuksessa todettiin kiistattomaksi. Moni totesi EU:n puolustuksen kehittämisen vahvistavan Natoa. Korostettiin, että päällekkäisyyksiä ei tule rakentaa. Naton ohella muistutettiin myös YK:n merkityksestä keskeisenä kumppanina.

Osa jäsenmaista painotti yhtäältä taloudellista panostusta puolustukseen, toisaalta komission välineiden hyödyntämistä puolustuksen alalla. EU:n strateginen autonomia korostui ennen muuta kumppaniyhteistyön kehyksessä. Askeleet EU:n kriisinhallintarakenteiden kehittämiseksi todettiin tervetulleiksi. Kriisinhallinnan osalta nousivat esiin myös rakenteiden kehittäminen ja taisteluosastot. Siviilikriisinhallinnalta toivottiin nopeampaa reagointia koko konfliktisyklin aikana sekä prioriteettien määrittämistä. Pysyvän rakenteellisen yhteistyön toivottiin olevan avoin kaikille jäsenmaille. Myös puolustusteollisuus ja EDAP olivat esillä.

Suomi totesi EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen globaalistrategian (EUGS) vahvistavan EU:ta turvallisuusyhteisönä, joka perustuu solidaarisuudelle ja keskinäiselle avunannolle, tuottavan turvallisuutta kansalaisilleen ja edistävän rauhaa rajojensa ulkopuolella. EUGS:n toimeenpano antaa mahdollisuuden kiteyttää EU:n lisäarvo turvallisuudelle ja puolustukselle. Tämä vaatii niin oikeiden viestien välittämistä kuin käytännön toimenpiteitä. Ennen kaikkea EU:n on kehitettävä kriisinhallintarakenteita, jaettava operaatioiden taloudellista taakkaa ja syvennettävä puolustusyhteistyötä. Tämän tulee tapahtua Natoa täydentäen. Siviilikriisinhallinnan prioriteetteja on tarkasteltava ennakkoluulottomasti: missioiden tulee vastata nykyiseen turvallisuusympäristöön. Joustavuutta on lisättävä. Suomi toivotti tervetulleeksi kaikki työkalut puolustuskykyjen kehittämiseksi. Näitä kykyjä voidaan käyttää myös EU:n tukena. Euroopan suojelu on merkittävä uusi kokonaisuus. Turvallisuusympäristön muutokset puskevat meitä hyödyntämään EU:n puolustusulottuvuutta aiempaa paremmin. Kunnianhimoisten missioiden ja operaatioiden lisäksi EU:n tulee mm. vastata hybridiuhkiin ja kehittää kyberpuolustusta, merellistä turvallisuutta, huoltovarmuutta ja keskinäistä avunantoa. Komission aloitteet ovat tässä suhteessa tervetulleita. Keskeistä on nyt hyväksyttyjen päätelmien toimeenpano: työ on käynnistyttävä pragmaattisin askelin. Eurooppa-neuvostolla on osansa sitoumuksen lisäämisessä.

5. A-kohdat

Hyväksyttiin neuvottelumandaatti **Azerbaidzhanin** kanssa aloitettaviin sopimusneuvotteluihin.

Iranista annettiin päätelmät, joissa tuodaan positiivisesti esille Iranin sitoutuminen ydinsopimus JCPOA:n toimeenpanoon ja sen myötä avautuneeseen mahdollisuuteen kehittää EU:n ja Iranin välisiä suhteita laaja-alaisesti, erityisesti talouden alalla. Positiivisten viestien lisäksi päätelmissä esitetään huoli Iranin ihmisoikeustilanteesta, erityisesti kuolemanrangaistuksista, ja kannustetaan Irania rakentavaan rooliin alueellisen vakauden saavuttamiseksi ja jännitteiden vähentämiseksi. Irania kehotetaan käyttämään vaikutusvaltaansa Syyrian regiimiin, jotta se lopettaisi siviileihin kohdistetut pommitukset.

Hyväksyttiin päätös **Syyria-pakotteiden** henkilölistan laajentamisesta. Rajoittavien toimenpiteiden piiriin lisättiin 17 Syyrian hallituksen uutta ministeriä, jotka nimitettiin heinäkuussa, sekä keskuspankin uusi johtaja. Neuvosto arvioi myöhemmin erikseen entisten ja aikaisemmin listattujen ministerien aseman.

Suomen edustajat

UMI Soini ja yhteisistunnossa myös PLMI Niinistö, sekä virkamiesvaltuuskunta.

Asiakirjat

Tarvittaessa keskeisimpien kokouksessa käsiteltyjen asiakirjojen nimi ja viitenumero

Liitteet

Viite

Asiasanat	itäinen kumppanuus, Pohjois-Afrikka, Syyria, Turkki, UAN Ulkoasiainneuvosto, YTPP, YUTP, Irak
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, OM, PE, PLM, SM, TPK, VM, VNK